

Ponedeljek

Leto II.

Ljubljana, 25. junija 1928

Štev. 26

„Ne zamudite dvanajste ure“! Svetozar Pribičević o resnosti situacije in o možnosti srečne rešitve

V Beogradu še vedno ne razumejo, kako resen in težak je čas – Državniška veličina Stepana Radića – Kaj bi naredili Srbijanci, ako bi se njim v Zagrebu zgodilo to, kar se je Hrvatom v Beogradu

Zagreb, 24. junija. Nocojšnje »Novosti« objavljajo odgovor Svetozarja Pribičevića na današnje beograjsko »Vreme«, ki trdi, da je KDK pristala na vlado Narodnega spasa, ki naj bi ji načeloval komandant kraljeve garde Pera Živković in v katero naj bi stopili politiki, ki se niso eksponirali v zadnjih strankarskih borbah. Pribičević je rekel med drugim:

»To je povsem samovoljna informacija, ker je izključeno, da bi KDK pristala na tako rešitev. To samo dokazuje, kako v Beogradu še vedno površno pojmujejo položaj. Obupno je, da še vedno mislijo, da moremo preko vsega strašnega, kar se je zgodilo, mirno preiti ter nadaljevati tam, kjer se je pred strelji v Narodni skupščini prenehalo. Nepojmljivo je, kako more kdo verjeti, v možnost našega sodelovanja v sedanji Narodni skupščini. To je tako neresno in naj se mi oprostijo izraz, tako noro, da ne zasluži, da bi se sploh bavil s takimi informacijami in bi o njih razpravjal. Če bodo v Beogradu tako nadaljevali, bo vse propadlo in sploh ne bo mogoče rešiti položaja.«

Na prošnjo novinarjev, naj še kaj pove o razvoju položaja, je Svetozar Pribičević dejal:

»Vse, kar sem imel povedati, sem povedal v včerajšnjem govoru, v katerem sem vse točno navedel in izpopolnil z Radićevim sporočilom, ki sem ga prečital narodu.«

Na vprašanje ali so na vidiku kake nove vladne kombinacije, je Pribičević odvrnil:

»Ni govora, dokler sedanja vlada ne odstopi.«

Na vprašanje, ali bo jutri sprejet od kralja v avdienci, je dejal:

»O tem ne vem ničesar. Verjetno je, da bom pozvan od kralja, ko pridem v Beograd, kamor drevi odpotujem.«

Na vprašanje, ali ima kaj pristaviti k komunikaciji o včerajšnji seji kluba KDK, je Pribičević odvrnil:

»Poslovni odbor, ki se omenja v tem komunikaciju, je bil izvoljen že ob ustvaritvi koalicije. Ta odbor bo vodil nadaljne posle. Zapustili smo Narodno skupščino, prekinili vse zveze z vlado, in opustili vsake intervencije po ministrstvih. Nočemo sodelovati niti v delu skupščinskih odborov. Vse to je zelo škodljivo in zelo neprijetno za našo državo, toda čakal bomo, da vidimo, kako se bodo dogodki razvijali.«

Tekom nadaljnjega razgovora je prišel Pribičević tudi na tendenciozna poročila beograjskih listov, zakaj srbijanski poslanci niso prišli na pogreb. »Točno je le to, da sem rekel skupščinskemu tajniku Dimitriju Popoviću, naj ne hodi v Zagreb, ker tam ne bodo sprejeli nikogar, ki bi prišel v imenu okrvavljene Narodne skupščine. Dodal sem, da je njegov položaj otežčen tudi zaradi tega, ker je Vukičević poslanec in zato ne moremo jamčiti za ničesar. Glede demokratskih poslancev, ki so jim moji prijatelji tudi svetovali, naj ne hodijo v Zagreb, sem smatral, da se nahajajo v mnogo boljšem položaju, ker sem videl, kakšne osebe so bile določene. Dodal sem še, da smatram, da bi oni mogli priti. Kar se tiče posl. Voje Lazića, je popolnoma izmišljeno, da bi mu dejal, naj ne gre v Zagreb, ker bi bilo neprijetno če bi ga videli v srbski narodni noši.«

Nadalje je Pribičević zavračal trditve poslanca Popovića, češ da mu je rekel, da je v Zagrebu tak položaj, da se niti ne sme omeniti ime Srbije in Beograda, Srbi so tudi člani KDK; on sam je včeraj govoril o Srbiji in o njih govori tudi Radićevim sporočilo. Vsakega v Zagrebu so dragi Srbi, niso pa drage sedanje srbijanske vladne stranke.«

Nato je prešel razgovor na Stepana Radića, o katerem je naglašal Pribičević, da mu je po operaciji najprej rekel: »Boj se za državo. Vsi naši neprijatelji okoli nas bodo dvignili glave.« Pribičević se je dalje spominjal, kako je Radić leta 1905., ko je bil Franc Jožef v Zagrebu, zadrževal množico, ki je hotela odstraniti srbsko zastavo, in ji je rekel: »To je naša zastava, pojdite odstranjevati na kolodvor madžarsko zastavo.« Nadalje je omenil, da je leta 1904. Radić v svoj program vnesel mi-

sel, da so Srbi in Hrvati en narod in da naj bodo Srbija, Crnagora in Bolgarska naša narodna država.

Na vprašanje, kako bi po njegovem mnenju bilo mogoče priti iz sedanjega težavnega položaja, je Pribičević odgovoril, da ne more z nobeno prenapetno izjavo preudicirati dogodkov. Ako se možnost pravilnega razvoja dogodkov ne ustvari, bodo šli po svoji fatalni poti, za katero mi ne moremo več nositi odgovornosti. Samo velika avtoriteta KDK, njenega vodstva in zlasti Stepana Radića je mogla ohraniti popoln mir in red v prečanskih krajih. To se je zlasti videlo na včerajšnjem

Na vprašanje, kdaj se bo sestal klub KDK, je Pribičević ponovno izjavil, da hoče KDK počakati na prve ukrepe v razvoju položaja. Takrat se bo sestal klub KDK, da sprejme definitivne sklepe.

Na vprašanje, ali se pojavljajo stremeljenja proti Srbiji in Srbijancem, je Pribičević odgovoril:

»Razume se, da so tudi taki pojavi in čustva, toda mi smo s svojo avtoriteto preprečili vse, kar bi vodilo k razsulu. Toda treba se je živeti v dušo naroda po umoru poslancev v Beogradu. Pomislite samo, kaj bi bilo, ako bi se kaj takega zgodilo Srbom. Predstav-

Svetozar Pribičević med novinarji

pogrebu, kjer ni padel noben klic proti Srbiji, niti proti Beogradu, čeprav je bila vsa slika sprejeda protest proti današnjemu sistemu v Beogradu. V Beogradu doslej niti s prstom niso mignili, da bi dali zadoščenje užaljeni narodni duši. To je prav tako fatalno, kakor so bili fatalni strelji v Narodni skupščini. Trdno pa opazimo in želimo, da se dvanajsta ura ne zamudi. To upanje izreka tudi Stepan Radić v svojem sporočilu. Iz tega sporočila in iz mojega govora pri pogrebu vidite, da zaupamo v kralja in da verujemo, da bo razvoj dogodkov hitro uravnil na pravo pot.

ljajte si, da bi bila Jugoslavija osnovana z Zagrebom kot centralo in da bi v slični atmosferi v zagrebškem saboru hrvatski poslanci ubili kakega srbijanskega poslanca. Jasno je, kako bi stvar takrat izgledala in kako bi odgovorili Srbijanci. Pomislite dalje, kaj bi rekli Srbijanci, ako bi bile v taki zagrebški vladi samo hrvatske stranke in bi orožniki odnašali srbijanske poslance iz Narodne skupščine. Javnost v Srbiji mora problem pojmiti globoko, kakor to sedanji usodni čas naše zgodovine zahteva in tako kakor ga pojmujejo mi, ki smo bili zadeti.»

Za danes napovedujejo usodne dogodke

Razdvojenost v vladnih vrstah. — Eni so za demisijo, drugi še vedno niso videli te nujne potrebe. — Demokrati računajo, da bodo sedaj oni prevzeli vodstvo.

Beograd, 24. junija. Politična situacija je do skrajnosti napeta in zamrežena. Vedno bolj prodira tudi v srbijanskih krogih prepričanje, da se nahajamo v krizi, v kakršni še nismo bili, odkar je nastala Jugoslavija. Celo vladni krogi priznavajo, da tako ne gre več naprej in da je treba storiti nekaj odločilnega. Nocojšnja »Pravda« celo zatrjuje, da je Vukičević sam danes predlagal kralju, naj sedanja vlada odstopi in se sestavi nova pod vodstvom neutralca, nova vlada pa naj razpusti Narodno skupščino in izvede volitve.

V nasprotju s to informacijo pa je neki radikalski minister izjavil novinarjem, da vlada ne vidi povišja, zakaj naj bi odstopila. Ni ena prva naloga je za enkrat, da vzdrži red in mir, nato pa čakajo nujne rešitve še mnogi drugi problemi, ki jih v interesu našega gospodarstva in sploh našega javnega življenja ni mogoče še dalje zavlačevati. Zato da mora sedanja vlada še ostati.

Da pa niso vsi radikalski ministri tako kratkovidni, pričča izjava, ki jo je podal neki drugi minister. Ko so ga po konferenci radikalskih ministrov novinarji vprašali, kaj je z vlado, jim je odgovoril: »Morem jamčiti samo za to, da vlada danes ne bo padla. Kaj bo jutri, ne vem.«

Demokratski vladni krogi s svoje strani pa odkrito priznavajo, da je situacija za vlado izgubljena, in napovedujejo njeno demisijo že za jutri. Ob enem izražajo mnenje, da bo z jutrišnjim dnevom preneseno težišče položaja na nje, češ da so oni edini, ki morejo doseči sporazum s Kmečkodemokratsko koalicijo. Ljuba Davidović in Voja Marinković sta se po zatrijevanju iz demokratskih vrst sporazumela v tem, da nastopita inicijativno za izhod iz teške krize in da začneta s svojo akcijo jutri.

Vsekakor bosta ponedeljek in torek usodnega pomena za nadaljnji razvoj našega političnega in državnega življenja. Kralj bo, kakor se zatrjuje, sprejel v avdienci zopet Svetozarja Pribičevića in se ob enem posvetoval tudi z vodilnimi politikmi srbijanskih strank.

Občinske volitve v Kočevju

Kočevje, 24. junija. Danes so se tukaj vršile občinske volitve. Od 713 volilnih upravičencev jih je volilo 552. Vezana ni bila nobena lista. Količnik je znašal 22. Dobilo se: lista SLS 85 glasov (3 mandata), četrtega pa z ostankom 19). nemška gospodarska lista 208 (9 mandatov, deseti mandat z ostankom 10), lista obrtnikov 47 glasov (2), lista SDS 52 glasov (2), gospodarsko-delavska lista 160 glasov (7). Na listi SDS sta bila izvoljena dr. Štefan Rajh in Božidar Betričan.

Za Hrvate in Slovence ni mesta v radikalski stranki

Izstop najuglednejših članov radikalske stranke v Zagrebu. — Radikalska stranka ne pozna interesov Hrvatov in Slovencev.

Zagreb, 24. junija. Danes so podali najuglednejši predstavniki radikalske stranke za zagrebško oblast, ki so se že več let dosledno eksponirali za radikalno stranko in si prizadevali, da bi razširili njen vpliv v prečanskih krajih, izjavo, v kateri naglašajo, da izstopajo iz radikalske stranke.

Med drugimi so podpisali to izjavo predsednik Stola sedmorice in bivši zagrebški veliki župan dr. Cimić, nadalje odvetnik dr. Milan Borković, univ. prof. dr. Boris Zarnik, odvetnik dr. Ivan Gmajnar, ki je bil še nedavno radikalski kandidat za velikega župana v Zagrebu, nadalje odvetnik dr. Dragutin Batušić, zdravnik dr. Artur Lang, ravnatelj podružnice državne hipotekarne banke Dragan Novak, industrijalec Matija Radoslav, odvetnik Vladimir Horvat itd.

V svoji izjavi naglašajo, da njihov izstop iz stranke v času, ko je ves hrvatski narod enodušen v veliki žalosti in ogorčenju nad nečutenim zločinom v Narodni skupščini, ni posledica strahu ali terorja, nego sad zrelo in globoko

premišljenega sklepa. »Ko smo pred več leti stopili v radikalno stranko,« naglašajo izjava, »smo verovali, da bomo v tej stranki koristili vsemu našemu narodu. Toda vsa naša prizadevanja so ostala brezuspešna. Končno smo doživeli še to, da je tekla v Narodni skupščini kri hrvatskih poslancev.«

Nemogoče je, da bi Narodna radikalna stranka v svoji sedanji sestavi in politični usmerjenosti še nadalje mogla obstojati med Hrvati in Slovenci.

Prepričani smo, da mislijo in čutijo tako vsi oni Hrvati in Slovenci, ki so svoječasno z nami vred stopili v radikalno stranko. Vsem njim priporočamo, da s tiho bolj pomagajo legalnim predstavnikom hrvatskega naroda v prečanskih krajih izlečiti težke rane, ki so zadele hrvatski, odnosno ves prečanski narod in vso državo. Naša deživa bo tudi v bodoče ona, ki jo je sporočil hrvatskemu narodu Stepan Radić: Dobro kralja in naroda.«

Izjava končuje: »Prosimo Vsemogočnega, da reši hrvatskemu narodu in državi Stepana Radića.«

Nedelja avdienc in nervoznih konferenc

Povratak zunanjega ministra dr. Marinkovića iz Bukarešte. — Posvetovanja ministrov in poslancev

Beograd, 24. junija. Zunanji minister dr. Voja Marinković se je sinoči vrnil iz Bukarešte in je danes prišel v svoj kabinet že ob 9 dopoldne. Takoj nato se je sestal z ministroma dr. Šumenkovićem in dr. Spahom ter poslanecem dr. Angjelinovićem, s katerimi se je posvetoval nad dve uri. Nato je dr. Marinković odšel na dvor, kjer je kralju poročal o poteku konference Male antante, bil je od kralja pridržan tudi na kosilu. Dr. Spaho je po sestanku odšel v predsedstvo vlade, kjer se je sestal z ministrskim predsednikom Vukičevićem. Prisotni so bili tudi ministri dr. Korošec, Vlada Andrić, Čeda Radović, bivši minister dr. Janjić in še nekateri režimski politiki.

Opoldne so se sestali v ministrstvu zunanjih del demokratski ministri Mijović, Pera Marković, Grol in Šumenković.

Beograd, 24. junija. Kakor se izve, se je dr. Marinković pred svojo opoldansko avdienco sestal tudi z mi-

nistrskim predsednikom Veljo Vukičevićem. Pred Marinkovićem sta bila na dvoru v kratkih avdiencah tudi dr. Korošec in Velja Vukičević.

V demokratskem klubu se je popoldne vršila pod predsedstvom Ljube Davidovića triurna konferenca demokratskih ministrov in drugih vplivnejših demokratskih poslancev. Po seji so udeleženci novinarjem izjavili le to, da presojajo situacijo optimistično in da so tudi trdno uverjeni, da bomo srečno izšli iz te krize. Skoro istočasno so imeli posvetovanje v predsedstvu vlade tudi radikalski ministri, ki pa ravno tako niso hoteli dati novinarjem nikakih konkretnih izjav.

Beograd, 24. junija. Tekom današnjega dopoldneva se je nekoliko poslancev KDK vrnilo v Beograd, kjer so se sestali v klubu KDK v skupščini na krajšo konferenco z onimi poslanci KDK, ki so ostali pri Stepanu Radiću v Beogradu in se niso udeležili zagrebškega pogreba.

Pogreb treh žrtev zagrebških demonstracij

Včeraj so na tihem pokopali nesrečneže, ki so bili ubiti pri nočnih demonstracijah v Zagrebu. — Med žrtvami je tudi en Srb. Izjemne odredbe omiljene.

Zagreb, 24. junija. Danes ob 8. jutraj se je vršil v vsej tišini pogreb žrtev zadnjih demonstracij. Ker je policija čas pogreba skrbno skrivala, nihče ni vedel za to in je bila tudi udeležba temu primerno majhna. V imenu mestne občine se je udeležil pogreba podžupan Maler, za KDK je bil navzoč posl. Sava Kosanović, za hrvatski blok pa posl. dr. Pavelić. Vsi trije so imeli na grobu kratke nagovore.

V zadnjem trenutku pred pogrebom je orihlil v mrtvašnico soboslikarski učenc Dušan Bjelović, ki je izpovedal, da je tretja še neugotovljena žrtev njegov brat Giuro Bjelović. Ker je bil Giuro pravoslavne vere, je nastal prvotno mučen po-

ložaj. Bilo je namreč določeno, da se pokopljejo vse tri žrtve na katoliškem pokopališču po rimsko-katoliškem obredu. Na intervencijo poslanca Kosanovića, ki je naglašal, da so vse tri žrtve padle skupno in naj se zato tudi skupno pokopajo, je ostal prvotni odlok nespremenjen in so bile vse tri žrtve položene v skupni grob.

Zagreb, 24. junija. Policija je danes izdala proglas, po katerem smejo biti javni lokali, kakor gostilne, lokali, kinematografi itd. odprti do 11. ure zvečer. Ravno tako je tudi gibanje po ulicah dovoljeno do te ure. Vežna vrata pa morajo še vedno biti zaprta ob 7. zvečer.

Zborovanje ljubljanskih odbornikov KDK

Ljubljana, 24. junija. Ker je policija, očitno po nalogu dr. Korošca, prepovedala ne samo za petek sklicani shod KDK v Ljubljani, ampak tudi za danes napovedano žalno manifestacijo, sta poslanc dr. Kramer in Ivan Pucelj sklicala sejo odbornikov ljubljanskih in okoliških odborov organizacij KDK, da potom njih obvestita svoje volilce o žalnih dogodkih v Beogradu in njega usodnih posledicah. Čeprav je bila seja objavljena še le v današnjem »Jutru«, so se je vendar odborniki udeležili skoro polnoštevno, tako da se jih je zbralo v kazinski dvorani več sto. Zborovalci so z napeto pozornostjo poslušali poročila obeh poslancev, s pijačeto počastili spomin mučenikov dr. Basarička in Pavla Radića, soglasno in z burnim odobravanjem pritrdili pogledom na politično situacijo, kakor sta jih v imenu KDK razvila gg. Pucelj in dr. Kramer, izrazili popolno zaupanje KDK in se z brzojavnim pozdravom spomnili ranjenega predsednika Stepana Radića.

Zborovanje je poteklo v najlepšem redu in je jasno pokazalo, da režim ne prepoveduje shodov in žalnih manifestacij iz skrbi za red in mir, marveč le iz skrbi za svoje strankarske interese.

Stanje Stepana Radića

Godovanje v bolnici

Beograd, 24. junija. Popoldne ob 6. so zdravniki ponovno pregledali Stepana Radića ter podali novinarjem naslednjo izjavo:

»G. predsednik Stepan Radić ima temperaturo 37,8 stopinj, bitje žile 104 do 108, respiracija normalna. Čez dan je sedel nekoliko v fotelju, popoldne pa je nekoliko spal, tako da je sedaj prav dobre volje. Zdravniki dr. Kosanović, tr. Kostić in zlasti dr. Hodžić, ki se je mnogo mudil pri Stepanu Radiću, izjavljajo, da je pacijentovo stanje dobro in da je zavžil precej mleka in jogurta. Dr. Pernar je imel temperaturo 36,8 stopinj, bitje žile 84, torej povsem normalno. Zdravstveno stanje Ivana Gradnje je zelo dobro.«

Danes so v bolnici preslavili god dr. Ivana Pernarja in Ivana Gradnje, ki so jima prišli čestitati mnogi prijatelji in sta dobila mnogo darov in cvetja.

Zagreb, 24. junija. Namesto pok. Pavla Radića, ki je bil izvoljen v tuzlanskem okrožju, ima priti v Narodno skupščino kot poslanec prof. Ivan Sarinić, oblasni kvestor v Zagrebu, namesto pok. dr. Basarička, pa bivši narodni poslanec Josip Zagorac za volilno okrožje Severna Dalmacija.

Ostri sklepi socijalistične stranke proti sedanjemu režimu

Socijalistični poslanec mora zapustiti Narodno skupščino

Celje, 24. junija.

Pokrajinsko načelstvo socijalistične stranke Jugoslavije za Slovenijo je razmotrivalo na svoji današnji seji v Celju politični položaj in je napravilo naslednje sklepe:

Komunike Izvrševalnega odbora SSJ v Beogradu od 21. junija 1928 se vzame na znanje.

Pri tem smatra za potrebno ugotoviti:

Dogodki, ki so se odigrali v Narodni skupščini v zadnjih dneh, so posledica zastrupljenih odnosov, ki so jih ustvarile meščanske stranke v medsebojni borbi za oblast. Te odnose pa je sedanjemu režimu, ki je prišel na krmilo na neustaven, neparlamentaren način in ki se je držal z nasiljem, z zanikanjem demokracije v lastni stranki, potom nasilno in koruptivno izvedenih volitev, dovedel do katastrofe.

V ostrem boju zadnjih mesecev med vlado in opozicijo v parlamentu in izven njega je vlada nastopila z vso brutalnostjo in s prelivanjem krvi na ulicah, z zatiranjem ustavnih svoboščin, z neustavno odpravo zborovalne in ti-

skovne svobode napram vsem opozicijskim strankam, dočim je dovoljevala, da se je nebrzdanost v njenih lastnih vrstah stopnjevala v parlamentu in izven njega, v besedi in tisku, do viška in dobila končno izraza v nasilnih grožnjah in v izvršenem umorstvu.

Pokrajinsko načelstvo SSJ, za Slovenijo je, ko je ugotovilo položaj, prišlo do zaključka, da je vlada izgubila vsako moralno pravico, da bi ostala samo še trenutek na državnem krmilu. Iz nastale situacije ne vidi izhoda, dokler se ta vlada ne umakne.

Iz protesta proti temu neparlamentarnemu in profizakoničnemu režimu smatra za potrebno, da strankin predstavnik v Narodni skupščini zapusti parlament vse dotlej, dokler bo ta vlada stala državi na čelu.

To se stavi kot predlog izvrševalnemu odboru SSJ v odločitve.

V interesu delavskega razreda pa smatra pokrajinsko načelstvo SSJ za Slovenijo razpust sedanjega parlamenta in izvedbo novih svobodnih volitev kot prehodno možnost za preureditev države iz temelja, na čemer je zainteresiran proletarijat Jugoslavije kot celota.

Zadnji žrtvi za svobodo in enakopravnost

Beograjski listi naglašajo zgodovinski pomen veličastne žalne manifestacije v Zagrebu, zagrebški pa upajo, da bo kri obeh mučnikov uresničila njuno borbo za svobodo in svobodni državi

Veličastna žalna manifestacija v Zagrebu ob pokopu narodnih mučnikov Pavla Radića in dr. Gjura Basarička je najgloblje odjeknila v vsej državi. Vsi listi posebno poudarjajo vzorno disciplino ter veliki pomen Pribičevićevega govora in Radićevega sporočila narodu.

Tako poroča beograjska

»Politika«

V navzočnosti kraljevega zastopnika, vsega zagrebskega meščanstva, poslancev KDK, vseh kulturnih, humanih in patriotskih društev ter organizacij iz hrvatskih in drugih prečanskih krajev, predstavnikov oblasti in mnogih, premožnih kmetijskih delegatov so bili večeraj dopoldne položeni v grob na najsvetanejši način posmrtni ostanki v Narodni skupščini tragično preminulih poslancev Pavla Radića in dr. Gjura Basarička. Pogreb je bil veličasten in v Zagrebu ne pomnijo, da bi se bila kaka narodna žalna manifestacija izvršila tako spontano in tako presunljivo. Vse Zagreb je bil v globoki žalosti. Vsa industrijska podjetja so ustavila delo. Vse trgovine so bile zaprte. Vse življenje Zagreba je zamrlo v slavo in čast padlih žrtev težkega zločina, ki ga je izvršil norec. Čeprav je iz bližnjih vasi in mest prispela v Zagreb množica ljudstva, je pobožna tišina vladala v hrvatski metropoli. Red je bil popoln. Vzdrževala pa ga ni policija, ker je direkcija umaknila vse stražnike razen prometnih in so vzdrževali red samo reditelji, ki jih je določila zagrebska organizacija HSS iz vrst meščanov in posebno še iz vrst akademske mladine. V splošnem je treba vodstvu KDK in posebej se podpredsedniku HSS Predavcu izraziti priznanje, da v teh, za vso državo mučnih trenutkih ni prišlo do izliva ogorčenja med vsem narodom. Sporočilo Stepana Radića so seljaki vzeli k srcu in se držali najdostojneje v vsem sprevedu. Ni bilo čuti nikakih vzklikov, najmanj proti Beogradu in Srbiji. Skupine so govorile skoro šepetaje, izgovorjene besede so bili samo izrazi globoke žalosti.

»Vreme«

poroča: Tužno svečanost je v soboto imel Zagreb. Lepo in veselo mesto, ki je bilo zadnje tri dni zavito v črnilo, je pokopalo svoja sinova Pavla Radića in dr. Gjura Basarička svečano, z iskreno žalostjo. To ni bil navaden vsakdanji pokop z žalostjo

rodin in prijateljev. Zaloval je ves rod in po svojih predstavnikih tudi obvede drugi plemeni trojnega naroda. Zalost je bila splošna. Milijonar in siromak, profesor univerze in seljak, vsi so bili enaki kakor pred Bogom. Razlike ni bilo. V dolgem špalirju, ki se je raztezal od Seljaškega doma do Mirogoja, so stali ljudje vseh stanov in vseh veroizpovedi. Vsi so iskreno in spontano manifestirali svoje globoke sožalje v tej veliki narodni žalosti. Sprevedu je prisostvovalo blizu 200.000 ljudi. Vsa ta ogromna množica se je držala mirno in dostojanstveno. Vsi so pojmovali, da se zaradi zločina norca ne more obdolžiti celo plemo, ki je odkrito in javno obsodilo zločin. V tej težki situaciji, ko je vsaka gesta Zagreba imela zgodovinski pomen, se je narod ravnal po navodilu vodstva in Stepana Radića, naj vlada popolna tišina in naj se čujejo vzkliki: »Slava padlimu junakom!« Tako je Zagreb državniki spremlil v večini dom svoja dva velika rojaka in zaslužna sinova lepe domovine.

Izmed zagrebskih listov poroča

»Jutarnji list«

Položili smo v grob dvoje teles velikih hrvatskih mučnikov. Položili smo ju med grobove prve arkade, da bosta tem mirno snivala svoj poslednji sen, ki si ga še nista želela, da se v senci velikih cipres odpočijeta in da se njuni duši združita z onimi neštevilnimi žrtvami, ki jih je tekom tisočletja žrtvoval hrvatski narod. Položili smo ju v grob z nado, da sta to poslednji žrtvi, ki ju je dal hrvatski narod in da bo njuna kri končno rodila oni plod, za katerega sta se borila: za svobodo, enakopravnost in človečanstvo. Samo to in nič več!

»Novosti«

pa poleg obsežnega poročila o pogrebu izražajo poslancev KDK, predstavnikom srbsko - hrvatskega naroda, dobrodošlico ob povratku v Zagreb, v pošteno, čestito, zdravo, narodno hrvatsko in jugoslovensko sredino. Dobrodošlica se zaključuje: »Hrvatski in srbski narod iz prečanskih krajev veruje vam, poslanci KDK, zaupa v vas in v svojega kralja. Posvetujte se mirno in zbrano, ne vdajajte se iluzijam po tej težki preizkušnji in bodite odločni, kadar boste sklepali o naši usodi. To je vaša dolžnost do naroda in kralja!«

V Rimu nočejo slišati resnice

Odmev Sauerweinevega potovanja po Jugoslaviji

Rimski listi skušajo pred svetom zankati težke francoske obtežbe in pravijo, da nimajo na Balkanu nikakega interesa — Italija postopa s svojimi Jugoslovenci naravnost kavalirsko!

Rim, 24. junija. Tukajšnji listi so ponatiskali članek, ki ga je objavil pariški »Matin« (glej včerajšnje »Jutro«) in v katerem poroča njegov beograjski dopisnik o posebnih dogodkih v Beogradu ter med drugim razpravlja o vprašanju ali obstoja vojna nevarnost med Italijo in Jugoslavijo. Listi objavljajo o tem dopisu ostre komentarje.

»Lavoro d'Italia« naziva dopisnika (Julesa Sauerweina) izzivalnega agenta in v svojem komentarju pravi med drugim, da ponavlja dopisnik staro igro, ki predstavlja Italijo kot izzivalko, ki oklepa Jugoslavijo z železnim obročem in stremi do zasuzenju Balkanskega polotoka. Njegove trditve, pravi list, so lažnjive, kajti vsem poštenim ljudem je znano, da je Italija vedno stremela po lojalnem sporazumu z Jugoslavijo in da je tudi v času največje napetosti ohranila hladno kri in se izognila korakom, ki bi lahko imeli usodne posledice.

»Tribuna« omenja, da obstoji samo v dopisnikovi domišljiji ona Italija, ki stremi po teritorialnih pridobitvah na Balkanu. In le zato je mogel priti do zaključka glede vojne. Nadeje pripominja list: »Matin« skuša opravičiti svoje zadržanje s tem, da si prizadeva ustvariti vprašanje o 500.000 »žrtvovalnih« Slovencev in Hrvatov v Julijski Benečiji, ki jih Italija preganja in trpinči.

Tudi »Giornale d'Italia« imentuje v svojem komentarju »Matinovega« dopisnika izzivalnega agenta. Italija, pravi list, je po ponovno dokazala svojo dobro voljo Jugoslaviji z dejanji in ne samo z besedami. Italija nima vojnega programa in ne misli okupirati Albanije. Kar se tiče njenega ravnanja z manjšinami, postopa z njimi najbolje pred vsemi evropskimi državami.

Pozno zvečer je objavil uradni list fašistične stranke izjave glede krvavih dogodkov v narodni skupščini ter meni, da ti dogodki v Italiji niso našli posebnega odmeva. Italija čaka popočinoma mirno na razvoj dogodkov. Uradni list opozarja na Mussolinijev govor v senatu ter obžaluje, da je del francoskega tiska v zadnjih dneh pokazal do Italije neprijateljsko stališče. Uradni list podurja končno, da bo Italija brez ozira na levo ali desno vodila svojo lastno politiko, ker mora zastopati svoje lastne interese in svoje lastno politično stališče v Evropi.

»Matin« je 19. junija priobčil pod naslovom »Slovenske pritožbe« — Slovenci izjavljajo, da njihove rojake v Italiji metodično preganjajo« dopis iz Ljubljane izpod peresa svojega posebnega poročevalca Julesa Sauerweina, ki opisuje blag značaj slovenskih krajev in mirno naravo Slovencev. Ko pa se prične razgovorjati s Slovenci, takoj privede, da je četrtina njihovega naroda preganjana in da je 90 milijona njihovih rojakov, ki žive pod italijanskimi zakoni, sistematično preganjanih.

Kdor je za mir, se mora zanimati za te odnose, ki so dosegli že stopnjo razdravenosti. Srbi se pritožujejo, da si je Italija v Albaniji ustvarila vojaško bazo proti njim. Hrvati so žalostni radi pisanja fašističnega tiska o Dalmaciji. Vojvodinci, ki žive ob Dunavu, so razburjeni zaradi zveze med Rimom in Budimpešto.

Koncem članka pravi Sauerwein, da so dijaki iz Innsbruka izmenjali navdušene brzojavke z dijaki v Zagrebu. Če se bo nadaljevala taka italijanska politika, lahko pride do solidarnosti med Slovani in Nemci v teh krajih.

Velike težave in ovire v Berlinu

Tudi sestava meščanske koalicije se zdi negotova.

Berlin 24. junija. Sestava nove vlade na podlagi weimarske koalicije bavarske ljudske stranke in tudi centroma najbrže ne bo izvedljiva. Poslanec Herman Müller ne namerava čakati na zaključek teh pogajanj, temveč razmišlja obenem, ko vodi pogajanja z vlado male koalicije, še o drugični rešitvi. Kakor se izve, namerava sestaviti vlado osebnosti, ki naj bi jo podpirale frakcije velike koalicije. Dasi glavnih stranknih voditeljev ni v Berlinu, je Müller kljub temu vprašal vodilne osebnosti, ali bi pristale na tako vlado. Med prvimi je dr. Stresemann pristal na ta predlog. Jeseni, ko bo velika koalicija realizirana na Pruskem, bi se frakcije avtomatično zvezale z vlado.

V vladi voditeljev, ki bo najbrže tudi prodrla, bodo gotovo sledeče osebnosti: Müller - Franken kot državni kancelar, Guérard kot podkancelar in minister za zasedene kraje, Stresemann kot zunanji minister, Curtius kot gospodarski, Gröner kot obrambni, Schätzel kot poštni, Hilferding (soc. dem.) kot finančni, Brauns (centrum) kot delovni in Heil (soc. dem.) kot prometni minister. Za ministri za pravosodje in prehrano osebnosti še niso določene.

Herman Müller-Franken

Mesto v braziljskem pragozdu

To mesto je Rio de Janeiro, ležeče pod razglednim hribom Corcovadam, ki se dviga 700 m visoko. Njegove rebri so posejane z vilami in če hočeš priti na vrh, moraš hoditi dobrih pet ur. Najprej stopišča po kozji stezi, tako zvani Pikadi, potem greš po terenu, ki je namenjen za bodočo električno železnico, slednjijo pa moraš bloditi kar po gozdu in paziti, da se ne izgubiš. Gozd nad Rio de Janeirom se naglo umika novim stavbam. Sveta Terezija, po kateri nosi ime, ga ne more zaščititi pred uničenjem. In v tem pragozdu najdeš vse, česar si želiš: metulje, pajke, pa tudi komarje vseh vrst, najdeš pa še drugo znamenitost, ki ji ni para nikjer na svetu. Ta znamenitost je

60 m visok Kristus

Corcovado je oromno razgledišče. Vidíš ga z raznih točk Rio de Janeira, če pa stopiš nanj, se ti odpre diven razgled čez mesto in zalive, ako se ozreš navzgor pa uzreš na njem 400 m visok stožec. Ta stožec je njegov vršac in na tem vršacu so sklenili brazilski kristjani postaviti spomenik katoličanstva.

Brazilija je država, kjer je cerkev ločena od države, a vendar ima vsako veroizpovedovanje svoje pravice. Te pravice so se poslužili rimski verniki, ki so sklenili postaviti navrh Corcovada, 60 m visok kip Kristusa, ki bo imel razširjene roke in bo napravljal vti velikanškega križa. Njegova glava bo visoka štiri metre, nos pa en meter. Spomenik se že kleše v Italiji, od koder ga bodo pozneje prepeljali v Brazilijo.

Če splozajo na hrbet

V višini kakih 500 m naletiš na Corcovadu na hotel s krasno teraso. Izletniki, ki pridejo semkaj, se ne pozabijo ustaviti na tem mestu. Nele, da jim v hotelu postrežejo z najboljšim, kar imajo v zalogi — tu lahko vživajo tudi dobroto razgleda in igre pisanih metuljev. Po zraku so tod okrog pode lijani, metulji posebne vrste, tako pestri in krasni, da je nastala zaradi njih v Braziliji posebna panoga umetne industrije. Te metulje love in jih prodajajo. Njihova krila spravljajo pod steklo ali jih vdelujejo v kovine in jih prodajajo za broše, navezke, pladnje in drugo namizno orodje.

Najkrasnejše pa je srečanje z metulji v pragozdu samem. Nele, da je gozd prekrasen in da razširjajo čudovite avrakarije sanjavo razpoloženje na vse strani: tu naletiš povsod na divne bromelije, na katerih se pozibavajo metulji. Flora je tu čudovita. Fuksije zrastejo štiri metre visoko, z njih se vsipajo z vseh strani tipični cvetovi. Po debelih plezajo veliki zeleni kuščarji, ki bi jih človek pri nas imel za krokošilčke. Prekrasno so tudi divje begonije, vse v belem cvetju, ali pa sinje zelenkaste tradeskantije, ki jih imajo v pragozdu za strašen plevel ali pa glorinije, da sploh ne omenjamo orhidej, ki se jih tu nikoli ne dotakne človeška roka tako da lahko rastejo, cveto in umirajo, kakor hoče priroda.

Zvečer imajo raziskovalci pragozda navado prižgati ogromno acetilenko. Pred njo razprostrto velikansko platno, skoz se preliva luč in za tem platnom se začenjajo zbirati nepregledne množice več, hroščev in metuljev. To je žetev za naravoslovca! Čestokrat si v taki družbi vjame obilno prekrasna plena, med katerim so tudi metulji, ki merijo v premeru 32 cm.

Sejm suženj

V mestu je posebna znamenitost tejm suženj. Vsak dan se zbora na trgu brezposelni in brezposelne. Tu ni navada, da išče gospodar hlapca, ali gosposinja dekle v posredovalnici za delo. Kdor želi postati, pride na trg, kjer čakajo moški in ženske, da jih gospodarji pokličejo in se z njimi pogodijo glede plače. Sejm je zelo raznovrsten. Na njem ne najdeš samo ljudi obeh spolov iz preokceanskih krajev, čisto naletiš tu na moške in ženske iz predvojne Avstrije, iz sedanje Rumunije, Češkoslovaške, Mažarske in Jugoslavije. Prilika je nanesla, da je pisec teh vrst govoril z neko žensko, ki je prežala na delodajalca. Povedala mu je, da se je že štirikrat nasilila Amerike in se vrnila domov. In vsakokrat pa se ji je godilo doma tako slabo, da se je vnovič odpravila na pot in šla nazaj v Brazilijo. Rajše išče tukaj dela na trgu, kakor bo doma služila za kuharico ali sluzkinjo. Kaj hočemo. Zivljenjski boj je brutalen. Vsak si mora iskati kruha tam, kjer ga lahko dobi, dobi ga pa lahko samo tam, kjer mu ga lahko dajo.

Izjava

Glede na spomenico ljubljanskih akademskih kulturnih društev, priobčeno v »Jutru« 23. t. m. ob dozgodkih v Narodni skupščini zavzemamo glede na napačne komentarje k točki 1.), ki se glasi: »Najostreje obsojamo nevrzdne razmere v našem parlamentu, ki so ustvarile težko psihozo, iz katere je rezultat tudi zločin Puniše Račiča« naslednje stališče: Ni misliti na to, da bi »težko psihozo« ustvarila opozicija odtodno KDK. Edino v smislu takega točmenca niso pristali na spomenico.

J. A. D. »Triglava«.

Katastrofa raketnega avtomobila

DVA PONESREČENA POIZKUSA.

V soboto je Fritz v. Opel doživel nesrečo s svojim raketnim avtomobilom, ne samo eno, nego kar dve po vrsti. Dvakrat je avto obležal v cestnem jarku, obe peklenski vožnji sta se končali z katastrofo. Sreča še, da ni bilo nobene človeške žrtve; poignila je le ena mačka, ki so jo deli v raketni avto, da preizkusijo odpornost organizma napram bajni hitrost 400 km na uro.

PRED PREIZKUSOM.

»Vožnja se ne more ponesrečiti!« Tako prepričanje je vladalo vse povsodi med gledalci tik pred startom. Vsi so bili optimisti, 20.000 ljudi, ki je prisostvovalo poskusni vožnji, in z njimi Fritz v. Opel, z njim vsi aranžerji, tehniško vodstvo i. dr.

Ob dveh popoldne je bilo vse pripravljeno. Poskusni avto ni bil tisti, s katerim je Opel pred štirim tedni na berlinskem Avosu prvič poskusil raketni pogon avtomobila. Povsem nov voz, čisto nove konstrukcije. Karoserija in šoferjev sedež v enem, za sedežem pa zaloga raket. Vrh tega pa še spredaj dve raketi, ki predstavljajo nekako zavoro.

PRVI POIZKUS.

O pol treh se vozilo začne premikati. Dvajset tisoč grl zaori od navdušenja. Hitrost narašča. 400 km, kakor je napovedal Opel? Ne, jedva 100, 120, morda 150, cejnjo strokovnjaki. Dosežena hitrost je v resnici znašala 180 km, kakor se je pozneje dalo ugotoviti. Med vožnjo ni bilo čuti ničesar drugega kakor strašno eksplozijo.

V širokem loku lete rakete venkaj. Pok za pokom, kakor ogenj iz strojnici. Druga za drugo se vrste eksplozije. Voz je izgnil v gostem oblaku dima. Fritz Opel je miren. Avto ustavijo, izkaže se, da je težko pokšodovan.

»Kaj boste zdaj storili?« vprašujejo novinarji Opla.

»Nadaljeval bom z delom.« je odgovoril in je že začel omagati pri repariranju. Reparaturo so trajale dve uri.

DRUGI POIZKUS.

Ob četrta na pet je počilo. Znamenje za drugi start. Le-ta se je pa ponesrečil že v prvi sekundi. Ze prva raketa je eksplodirala s strašnim pokom.

Voz je skočil s tira in se prevrgel, tako da so vse rakete nakrat eksplodirale. Vse povsodi dim in ogenj. Ljudje se polagoma zavedajo in ugotavljajo, da ni nihče ravnjen.

Kako je prišlo do katastrofe? Opel zmičuje ravnodušno z rameni. Najprej je treba pregledati voz. Pesimisti seveda zagotavljajo, da dokazuje ponesrečni poizkus neizvedljivost ideje. A ne, le poizkus se je ponesrečil, to je vse. Dva, trije, dvajset poskusov se bo ponesrečilo, preden bo stvar realizirana. Toda izvedena bo, o tem je Fritz v. Opel trdno uverjen.

VZROK NESREČE.

Kaj je bil vzrok nesreče? Za drugi start so vzele četverno množico nabojev, in to je bilo očitno preveč. Jedva je bila raketa za drugi start prižgana, je nastala oglušujoča detonacija, in potem je v trenutku bilo vse končano.

In sporniti rezultat poizkusa? Dosljej je znašala največja dosežena hitrost na tiru 250 km, Opel pa je v soboto dosegel 254 kilometrov na uro.

Specijalni artistski atelje za crkovo slikarstvo

PRISTOU & BRICELJ

LJUBLJANA, Resljeva cesta št. 4 — Sv. Petra cesta št. 39. — Telefon 2908.

Prva letošnja žrtev Blejskega jezera

Prva letošnja žrtev blejskega jezera. Kopalna sezona se v prelepem poletnem vremenu razvija od dne do dne. Posebno današnje nedelje je bil obisk Bleda zelo velik in je v kopalniščih vladalo prav živahno vrvenje. Zal pa je nesreča pri kopanju zahtevala danes svojo prvo žrtev. Ko so okoli pol 13. že zapuščali kopalci Grajsko kopal in se odpravljali k obedu, sta nenadoma zaklicala dva kopalca na lesenem splavu par metrov od kabin na pomoč. Par plavalcev se je takoj vrglo v vodo, drugi pa so zasedli rešilni čoln, vzeli s seboj rešilni drog ter so bili že po par sekundah na kraju nesreče.

Toda bilo je že prepozno. Kakor pripovedujeta kopalca, ki sta videla neznanca z dvignjenimi rokami in brez glasu izginiti pod vodo, je bil ponesrečen mlajši fant. Malo pred pogubo je parkrat skočil s stolpa, nato pa plaval proti splavu in tik pred njim se pogreznil v globino. Voda je na onem mestu globoka 16 metrov in je bila vsaka pomoč izključena.

Prizadevanja plavalnega mojstra, ki je prihitel na mesto in skušal utopljena dvigniti z vrvoj iz globine, so ostala brezuspešna. Tudi njegovega imena do večera še niso ugotovili. Kakor sklepajo, je bil kak domačin iz okolice. Po vsej priliki je neznanca, ki ni bil videti posebno spretn, pač pa držen kopalca, nenadoma napadel krč in si siromak ni mogel pomagati v borbi s smrtjo v zelenem jezeru. ki ga je potegnilo v globino. Pri današnji tragični smrti nepoznanega utopljena se varnostne naprave v Grajski kopeli niso izkazale za zadostne, upati pa je, da bodo kopalci v Blejskem jezeru v letošnji sezoni imeli ob žalostnih izkušnjah v zadnjih sezonah več dušaprinosnosti pri reševanju eventualnih ponesrečencev.

Bela smrt stega roke po Amundsenu

Francoski hidroplan »Latham«, na katerem je odpul Amundsen na pomoč Nobilu. Hidroplan je vodil poveljnik Guilbaud. V medaljono spremljevalec Cuverville.

Ruski rušilec ledu »Malygin«, ki plove severovzhodno od Medvedovega otoka, poroča, da je zopet ujel nejasne brezlične vesti, ki izvirajo morda od Amundsena. Iz tega bi se dalo sklepati, da je letalo »Latham«, čigar oddajna postaja je imela samo akcijski premer 100 km, v bližini Medvedovega otoka za silo pristalo. Istočasno poroča brezlična postaja ladje »Ingoy«, ki leži v bližini Spitzbergov, da je bila v zvezi z Amundsenu, ki je prosil, naj bi vprašali brezlično postajo na Medvedovem otoku o vremenskih prilikah in možnostih za pristanek. Če se upošteva, da tudi geografsko-fiziološki zavod, s katerim je bil Amundsen v zvezi, zastopa stališče, da je bil Amundsen takrat v bližini Medvedovega otoka, je skoraj gotovo upravičena trditev, da bo mogoče Amundsena najti v okolišju Medvedovega otoka.

Kakor izve »Deutsche Allgemeine Zeitung« preko New Yorka iz Quebeca, so tamkaj ujeli brezlično brzojavko, po kateri je oni del Nobilove ekspedicije, ki jo je odnesel zrakoplov, našla neka ladja, čije imena do sedaj ni mogoče izvedeti. Uradno ta vest do sedaj še ni potrjena.

Semifinale za pokal LNP

Zasluzena visoka zmaga Ilirije nad Hermesom - Lepi uspehi slovenskih kolesarjev - Praške hazenašice zmagajo v Murski Soboti

Ilirija - Hermes 8 : 1 (4 : 1)

Včeraj se je vršila semifinalna tekma za pokal LNP-a, in sicer med Ilirijo in Hermesom. Za Ilirijo je bila ta tekma, lahko rečemo, posebne važnosti, in sicer zaradi tega, ker je Hermes v svojih zadnjih nastopih pokazal prav lepe možnosti, da mu zmaga ne bo ravno prav lahka. Ilirija je letos izgubila prvenstvo, toda porazi se smejo odvzeti sportnikom ambicije. To je Ilirija tudi pokazala. Za leto je hotelo ilirijansko moštvo postati vsaj pokalni prvak, kar mu bo po včerajšnji igri sodeč tudi uspelo.

Poudarjati moramo razveselivo dejstvo, da lahko ugotovimo, da je Ilirija od svoje zadnje tekme porabila čas za prav intenziven in sistematičen trening, ki se je zelo opazil na moštvo, ki je zaigralo zlasti v prvem polčasu v prav lepem stilu. V moštvo se vidi prvem skupnost, ki je v prvi vrsti pripomogla Iliriji do visoke zmage nad Hermesom. Zlasti se je v tem oziru odlikovala napadalna vrsta, zlasti trio. Prav imenito se razumeta Oman in Vodeb. Dovoljanje je bilo precizno, duhovite kombinacije so povzročile, da je bila tekma prav zanimiva. Šiška se je izkazal kot odlični šuter, ki dela zelo ostro in uspešno konkurenco Primorjašu Ermanu. V krilski vrsti je bil najboljši Dekleva, ki je zopet enkrat igral z dušo in s telesom. Bilo ga je vesele gledati, kako premišleno in taktično pravilno je dajal žoge napadu. Uzajala je tudi njegova igra z glavo. Poleg nje za zaslui pohvalo Lado, ki je v prvem polčasu pokazal svoje defenzivne, v drugem pa tudi svoje ofenzivne zmožnosti. Volkar ostala svoja druga ni dosegal. Pleš je kljub temu, da je napravil nekaj napak, bil na mestu. Verovšek igra zelo mirno. Miklavčič ni imel mnogo posla.

Hermes je nekoliko razočaran. Videli smo ga že mnogo mnogo boljše. Sicer so bili njegovi igralci požrtvovalni, toda razen nekaterih kombinacij notranjega tria in od časa do časa dobre defenzivne igre krilske vrste niso Hermezani pokazali posebnega. Res je, da so imeli pred seboj dokaj močnega nasprotnika, toda malo več smo od njih vendarle pričakovali. Mogoče je bila to indisponiranost, ki je bila slučajna. Menili smo, da bodo pokazali tako igro, kot proti istemu nasprotniku v zadnji prvenstveni tekmi.

Kratek potek tekme.

Igra je bila v začetku dokaj odprtija. V 9. min. daje Vodeb lep pas Šiški, ki z ostrim strelom doseže vodstvo za Ilirijo. V 13. min. odda Oman, ki je zelo dobro vodil napad, z glavo žogo Šiški, ki postavi na 2:0. Tudi tretji gol, ki ga v 14. min. zabije Šiška, je bil pod premišljene igre Omana. V 20. min. je Miklavčič nekoliko blestran, toda ostane v golu do 25. min. Nato ga zamenja Doberlet. Kmalu nato centrira Janez in Vodeb zabije vsled slabega plasiranja golmana Hermesa četrti gol za Ilirijo. V 31. min. uspe lepa kombinacija leve strani Hermesovega napada in Tobešček zabije edini gol za Šiškarje. V 29. min. reši na tleh ležeči Doberlet v zelo kočljivo situaciji Ilirijo pred drugim golom.

V drugem polčasu vstopi zopet Miklavčič, ki pa je skoraj brez posla, čeprav igrajo Hermezani nekoliko boljše. V 11. min. strelja Šiška ostro na gol, golman odbije, toda Vodeb je na mestu in zabije z glavo peti gol. Zaradi handsa diktirano enajstmetrovko proti Hermesu skoraj z kazenske črte pretvori Šiška v šestni gol. Po lepo taktični potezi Šiške dobi v 38. min. žogo Oman, ki jo lepo predloži Vodebu in ta daje sedmi gol. V 41. min. strelja nenadoma Oman in žoga gre mimo presenečenega vratarja osmič v mrežo.

Sodil je dobro g. Držaj. Sprejedal je le nekaj od sidov.

V predtekmi se SK Reka premagala SK Eln (Novo mesto) s 4:1. Zaradi vročine je bila tekma precej monotona.

Ostale nogometne tekme

Maribor: Varaždinski SK : JSSK Maribor 2:1 (0:0). Maribor je izgubil tekmo kljub temu, da je bil skozi 70 minut v kazenskem prostoru Varaždincev. Mariborski napad ni izrazil mnogo-brojnih prilik, žoga pa, ki jo je pošiljal na gol, je ubranila pred golom plasirana enajstmetrovka na čelu. Pri Varaždinčih sta se odlikovala branilca s svojo požrtvovalno igro; krilska vrsta je bila zgolj defenzivna, napad se pa skoraj sploh ni opazil. Vodstvo dosežejo Varaždinci v 8. min. drugo polčasa po enajstmetrovki, ki jo zabije Hrein. Drugi gol je v 10. min. zabil Ribič. Za Maribor je v 12. min. skorjal Gujo Hrešček. Razmerje kornjerjev 8:2 za Maribor.

Beograd: BSK : Jugoslavija 3:3 (2:1). Prijateljska tekma.

Hazena

Praška Slavija v Murski Soboti

Mursko Soboti, 24. junija. Danes je gostovala tukaj hazenska družina praške Slavije proti družini SK Mura. Prazanke

Solčna ljubljanska nedelja

Ljubljančani pod vtisom velike žalne manifestacije v Zagrebu. Vedro razpoloženje v prirodi. - Prireditve in nesreče.

Ljubljana, 24. junija.

Ljubljana je še vedno v črnem in noče se izseliti iz srca turben občutek, ki nas je prevzel sprčo krvave tragedije idealnih mož v omadeževani Narodni skupščini. Ljudstvo je živelo pod dojmom sporočil o pogrebni svečanosti v belem Zagrebu ter je vsepovsod v pogovorih toplo izražalo sočutje z razžaljenimi svojci obeh padlih herojev.

V ostalem so Ljubljančani preživeli krasnoro nedeljo. Bogovi so nam naklonili najkrajše vreme. Že prejepo jasno jutro je vabilo v prirodo in na čisti zrak vse, kar leze in gre. Svet se je kopal v morju solčnih pramenov. Vlaki so odhajali iz Ljubljane na vse strani prenapolnjeni. Danes so prišli na svoj račun vsi kopalci, čeblija-joče družinice in posamezniki, ki so odhajali v okolico v vodo in na mivko. Kopalna sezona napreduje razveselivo.

Glavne ceste so okupirali avtomobili in motocikli; koles ni bilo na njih. Prehud prah, ki se je valil čez njive in travnike, je poznal pešce na stranske steze, kjer je še lepše hoditi in občudovati žitna polja, pa takole mimogrede opočiti ali natrpati rdečega maka in poljskih cvetic. Uh, veselja in užitka za vrhano kupo ob pogledu na vsvo to zlato krasoto, ki kar omamlja. Komor pogleda in sežeš, samo zdravno bohotno življenje.

Nezadovoljnih v preprostem nedeljskem življenju danes v Ljubljani ni bilo, razen ubogih stražnikov, ki jih najvijo leti pet dni in jim odmerjajo po 24 ur službe dnevno za »strogo pripravljenost«, to se pravi: za dolgotrajno posedavanje na dvorišču policijske direkcije.

V ostalem so dobro izrabila današnje nedeljo tudi razna društva, ki so priredila lepo število veselic s prav pestrimi programi. Posebno lepo je uspela proslava

20-letnice Sokola II. na Prulah, ki je danes zares imel zlat dan.

Trije z zlomljenimi rokami in nogami

V ljubljansko splošno bolnico so danes pripeljali tri ponesrečence. Gospa Marija Kovačič, doma z Dolenskega, se je mudila na obisku pri svojih sorodnikih v Vevčah. Popoldne okrog 16. je šla po poti do bližnje restavracije, ko se je nenadoma pripodil za njo neznan kolesar in se zaletel z vso silo v njo. Gospa se je zasukala in padla po tleh; oboležala je z zlomljeno desnoro nogo. Iz Vevč so takoj telefonirali v Ljubljano rešilni postaji, ki je spravila ponesrečenko z avtomobilom v bolnico.

Malo drugačeno nesrečo je doživel sročki klesarji vajenec 16-letni Karel Voduček, doma iz Rožne doline. Pomagal je na Rožniku spravljati skupaj drva za kres, pri tem pa je tako nerodno padel, da si je zlomil levo nogo. Mladega poškodovanca so spravili njegovi prijatelji domov, odkoder so ga morali danes prepeljati na zdravljenje v bolnico.

Nabojni nesrečen izmed vseh treh je pač 18-letni posestovnik sin iz Slap pri D. M. v Polju Ludvik Grum. Danes okrog 14. se je odpeljal z dvojevnim vozom po cesti, ki vodi proti Studencu, na travnik, da naloži seno. Nenadoma pa sta se mu na cesti iz neznanega vzroka splašila konja, ki se nista dala ustaviti. Pričela sta divjati in nakrat je fant vrgel v loku z voza. Padel je na cesto, kjer se je ves pobit po obrazu in ostalem telesu valjal z zlomljenima obema rokama. Hudo poškodovanega mladeniča so pravili v Ljubljano šele pozno zvečer. Njegovo stanje je resno, ker je odnesel poleg zunanih tudi hude notranje poškodbe.

in se previdno oziral okrog sebe. Komaj pa se je nabralo v gostilni več gostov, je pričel stopati od enega do drugega ter se slednjič obrnil tudi na samega gostilničarja, ako morda kupi nekaj razne mesnine in konzerv. Neznane, ki je imel v zavrtkih več škatel sardin, kranjskih klobas, salami in drugih stvari, bi morda res napravil kupčijo, saj je ponujal festvine nizko po ceno; prehitel pa ga je stražnik Sojer, ki se je poljavil v gostilni. Ob pojavu stražnika je neznanec, ki je imel naravnost govorniško žilico, nenkrat umolknil. Gostje so se pričeli pomenljivo nasmihati, zato je moč kar rad odšel s stražnikom iz gostilne. Toda na ulici se mu ni nič kaj mudilo dalje in jo je že hotel pobrisati stražniku v neko stransko ulico.

Na policijski direkciji so bili pred tem že obveščeni, da je bil tekmo noči izvršen drzen vlom v vinski klet Iva Ložiča v Gledališki ulici št. 2. Svetrovcu so se vtihotapili v klet preko dvorišča ter skozi okno. Ukradli so tri velike in okrog 10 malih škatel sardin, okrog 500 komadov zetskij cigaret, več hlebov sira, nekaj klobas, kvargljev in salami. Privoščili so si tudi žganja in ruma, vina pa so popili za celo kmetsko svatbo.

V sobi dežurnega uradnika so takoj ugotovili, da izvirajo predmeti, ki jih je imel s seboj aretirani 29letni Lozje Kestrin iz Trsta, od vloma in tatvine pri Ložiču. Arretirane je skušal tatvino tajiti ter je pripovedoval izmišljeno storilo o svojih avanturah po svetu. Ker pa so ga spoznali na podlagi fotografije v kriminalni razvidnici kot opasnega, že štirikrat arretiranega tatu, mu seveda niso dosti verjeli. Slednjič je Lozje, ki ima za seboj visoko tržaško vlomski šolo, izpovedal, da se je vtihotapil čez kateri in sicer v večji družbi vlomilcev, od katerih pa pozna samo nekoga Rudolfa S. in Ivana F., ki se nahajata še v Ljubljani.

Vlom v Ložičevo klet je bil po izpovedbi Lozičeve šele uvod v nameravano serijo vlovov, ki jih bo svetrovska tolna še izvršila, ako se ne posreči policiji spraviti vse zlikovce pravočasno na varno.

Pustolovščina nečakinje Iovskega nadškofa

Nečakinja Iovskega nadškofa Ana Gregorinska se je poročila 1. 1913. v Černovcih z baronom Romanom Sklenarskim. Ko je nastala svetovna vojna, je baron Sklenarski zbežal in ostavil v Černovcih svojo ženo. Do konca vojne proti Rusiji ni bilo o niem nobenega sledu. Po sklenitvi premirja v Brestu Litovskem je prešla Ana Gregorinska povabilo, naj se oglasi na policijo v Černovcih, kjer se je sešla s svojim izginulim možem, ki jo je po policijskem direktorju pozval, naj zopet sprejme zakonsko skupnost. Gospa se je protivila temu in zatem ni o svojem možu ničesar več slišala.

Gospa Gregorinska se je preselila v Bojan pri Černovcih h neki gospej. Hei-

den po imenu, kjer se je seznanila z njenim sinom Maksimiljanom in se je poročila z njim.

Ta dvojni zakon je trajal 6 let. Ko sta se zakonca preselila na Dunaj, se je Maksimilijan seznanil z neko Marjo Farmikovo. Zakon z Ano je bil radi tega mučen in l. 1926. sta se zakonca ločila sporazumno. Heiden se je takrat obvezal, da bo dajal svoji ženi vsak mesec alimentacije. Ker Heiden ni izpolnjeval svojih obvez, je gospa Ana po svojem pravnem zastopniku zarubila prejemke svojega moža pri dunajski občini, kjer je uslužben. Heiden je takoj nato vložil priziv, v katerem se sklicuje na neveljavnost zakona. V prvi instanci je izrekel sodnik sodbo Heidnu v prid, toda Anin zagovornik je prav tako vložil priziv. Medtem se je posrečilo Heidnu, da je izsledil prvega Aninega moža, da dokáže, da baron Roman Sklenarski še živi.

Sodnik: Potemtakem sta obe točči se stranki zagrešili hudo delstvo bigamije. Akt, ki je dopustil ta pustolovski roman, moram videti, da bom mogoč priiti v tej obravnavi do pravih zaključkov; obravnava radi teza preložena.

Spiritistična sleparija

Zakonca Alexandre v Mautesu (Francija) sta prirejala v svojem stanovanju spiritistične seje, h katerim niso prihajali gostje le iz onostranstvi, temveč celo iz Amerike, Avstralije in Japonske. Dvema pariškima novinarjema se je posrečilo, da sta si preskrbela vstop na sejo. Nastopil je duh nekega mladega dekleta. Duh je bil, kakor se spodobi za duhove, ognjen v bel pajblan, toda pod njim sta opazila novinarja — čisto v nasprotju z modo v onostranstvi — naravnice. Prvi novinar se je vrgel na duha in mu izrgal pajblan, drugi pa mu je posvetil v obraz z električno svetilko. Izkazalo se je, da ni duh ničhe drugi ko medij, ki je vrtnar pri zakonca Alexandre in se piše Blaise. Onih 20 ljudi, ki je prisostvovalo razkrinkanju sleparije, se je silno razjezilo, toda ne nad sleparji, marveč nad novinarjema, ki sta jih pripravila ob iluzijo; strahovito so ju pretepili in vrgli na ulico. Oba novinarja sta vložila ovadbo. Zakonca Alexandre in gostje so izjavili pred preiskovalnim sodnikom soglasno, da se ničesar ne spominjajo. Toda zabuhla obraza in raztrgana obleka obeh novinarjev, vse to ni dopustilo nobenega dvoma, da bi bil prepel iluzija.

Živo truplo v zaboju

Nenavadna pustolovščina »Mistra Skeleta«

Te dni se je železničarjem železniške postaje Anagyafold zazdel zelo sumljiv neki zaboj, iz katerega je bilo čuti človeške glasove. Ko so zaboj prevračali, so zapazili, da ima dve odprti, skozi kateri je bilo videti človeški roki. Preplašeni, misleč, da gre za zločin, so železničarji pozvali policijo, ki je dala zaboj odpreti. Iz zaboja se je dvignil človek — živo truplo, ki je v lepi madžarsčini izjavil:

— Nikar se me ne bojte, gospodje! Madžar sem, ki sem pred leti odšel od starišev v tujino. Nikjer nisem mogel dobiti posla. Končno so me v Amsterdamu najeli, da me bodo kazali pod imenom »Mister Skelet« kot mumijo, zaradi moje suhosti. 34 let sem star, 180 cm visok in 44 kg težak. Sklenil sem oditi domov za nekaj tednov, da obišejem starše. Denarija nisem imel za vožnjo, zato sem se sklenil predati kot prtljaga, ker to je mnogo cenejše. S seboj sem vzel tudi nekaj živeča, vendar sem se vstel v svojih računih, ker nisem mislil, da bo vožnja trajala toliko časa. Vse, kar sem imel s seboj, sem pojedel, tako da sem zelo lačen, ker nisem jedel že dva dni. Ne bi se premikal, počakal bi mirno, da bi me izvgnorali, toda žejja me je natirala...

Po naključju se je ob istem času pojavilo na kolodvoru več artistov in impresarijev, ki so se med tem pripeljali z osebnim vlakom iz Amsterdama. Ti so svojo kolego opozorili nadaljnega postopanja, naka je »Mister Skelet«, fenomen mumije, na splošno začudenje železničarjev, zdrav in vesel zapustil tovorni vagon z elastičnimi koraki, kakor da je potoval z najmodernejšim spalnim vozom.

Resnice in kresnice

Neki francoski prefekt je prepovedal dajati gostom po restavracijah več ko dve jedi. A po nekaj tednih je naneslo, da je imel prefekt napovedanih mnogo odličnih gostov od raznih krajev. Pošije po najboljše kuharja, da dostojno postreže visoko gospodo. Jedilni list obsega nepresegledno vrsto najboljših prizgovkov, ki so nad mero zadovoljili povablence. Prefekt mora pozvati kuharja in ga odklopiti. Sprejemši odklopanje, se kuhar lepo zahvali in nedolžno pristavi: »S tem je torej preklicana prepoved glede restavracij? — »Kaj še, zamahne prefekt, »to je vendar zaseben bankot.« Odslej vidite na obilo opremljenih jelovnikih debelo tiskan naslov »Zaseben Bankot.« a izvna oblast si ne upa poseči vmes.

puščami, dokler ne bi izkravala. Na krčanje ranjene živali je prihitel toliko opice, da se je Calderon prestrašil in pobegnil. Prizor ga je tako pretresel, da od takrat nikdar ni hotel več jesti opičjega mesa. Dalje so opazali, da vlečejo opice ranjenega ali ubitega soplemenjaka s seboj. Tudi je znano, da opica posvari čredo, kadar se bliža nevarnost, najbrže instinktivno.

Vsi raziskovalci potrjujejo, da si sloni v silni prihitte na pomoč. Kadar v Afriki črnci gonijo slone, zažgo travo, da omtolijo živali. Schweinfurth pripoveduje, kako sloni pokrijejo svoje mladiče s travo in polivajo z vodo, da jih rešijo pred ognjem. Če je kak slon ranjen, ga njegovi drugi vamejo v sredo med se, če je padel, ga skušajo z oklji in rilci spraviti na noge.

Čut za ohranitev rodu

Da si živali pomagajo druga druga, kadar je ogrožena njih rodlnja, je dovolj znano. Kadar čepi samica na jajcih, jo ščiti samec, za mladi zaradi pa se borita oče in mati. Če mladi izgubi mamico, se zavzame za njo druga samica. Tako ravna mala prepelca, tako počenja velika slonova samica, tak je sam po sebi razumljiv zakon njihovega sveta. Tak je zakon prijateljstva med živalmi in njihove medsebojne pomoči, torej nekaj sluznega ko pri ljudeh; samo da si ona za to ničesar ne domišlja.

Kolesarstvo

Semifinale za državno kolesarsko prvenstvo

Včeraj se je vršila semifinalna kolesarska dirka za državno prvenstvo, ki je obenem olimpijska klasifikacijska dirka na km 155. Prijavilo se je 18 dirkačev vseh klubov, včlanjen v Koturskem savezu. Dirka se je izvršila s posameznim startom ter intervalom dveh minut. Rezultati so sledeči:

- 1.) Šolar Jos (Motokol. klub Ilirija, Ljubljana) 5:44:46.
- 2.) Kranjc Ivan (H. K. B. Orso, Zagreb) 5:52:46.

- 3.) Kosmatin Ivan (A. S. K. Primorje, Ljubljana) 5:55:04.
- 4.) Smrekar Pavel (Kol. klub Ljubljana) 5:55:49.

- 5.) Peršin Maks (Motokol. klub Ilirija, Ljubljana) 6:01:54.
- 6.) Banek Anton (Gradjanski, Zagreb) 6:02:18.

Istočasno se je vršilo državno prvenstveno finalno tekovanje juniorjev km 93.

- 1.) Sturman Slavko, H. K. B. Sokol, Zagreb 3:21:07.
- 2.) Dolničar Karl (Kol. klub Sora, St. Vid nad Ljubljano) 3:34:05.

- 3.) Kržič Marko (Gradjanski, Zagreb) 3:41:41.
- 4.) Dočev Ivan (Kol. klub Sava, Ljubljana) 3:48:46.

- 5.) Forko Stjepan (Ko. klub Celje) 4:21:45.
- Prvorazredni dirkači so dosegli povprečno hitrost km 29954, juniorji pa km 29.820 na uro.

Krožna proga je bila deloma dobra, deloma posuta. Dirkači so imeli izredno mnogo defektov, tako da jih je po tretjem krogu dve tretjini odstopilo.

Vsa proga Novo mesto — Maharovec — Draga — Kronovo — Novo mesto, ki je dolga 155 km, je bila po četi Velocipedeskega bataljona pod spretnim vodstvom g. majorja Jakliča, ki je tudi vodil dirko, strogo zastražena ter se je izvršila brez vsake nezgode.

V nedeljo dne 1. julija t. l. se vrši finalna dirka za državno prvenstvo in klasifikacijska tekma za olimpijado na krožni progi Krška vas — Brod — Kostonjica — Krška vas, km 172.

Lepi uspehi mariborskih kolesarjev na mednarodni kolesarski dirki Gradec — Semmering — Gradec

Gradec, 24. junija. Danes se je vršila velika cestnogorska dirka na 207 km dolgi progi Gradec-Semmering-Gradec, katere se je udeležilo tudi 16 dirkačev iz klubov, včlanjenih v Zvezi kolesarskih društev za mariborsko oblast. Borba v glavni dirki, kakor tudi v juniorski skupini je bila zelo ostro. Bilo je nebroj padcev, kar dokazuje tudi dejstvo, da leži član kluba »Edelweiss« iz Maribora, Kissmann težko ranjen v graški bolnici. Lažje poškodovanih pa je cela vrsta avstrijskih vozačev.

V glavni dirki je dosegel prvo mesto Pavel Schober, drugi Stanzl, tretje Bayer (iz Gradca). Četrto mesto je dosegel Franjo Nabergoj, peto pa Valentin Šibenik, oba člana mariborskega »Peruna«. Pomnilni je, da je bil na obratni točki vrh Semmeringa, v glavni skupini prvi Peruna, Šibenik, ki pa je, kakor tudi Nabergoj, imel pri povratku večje defekte in se je radi tega plasiral šele na petem mestu.

Dirka juniorjev, prvi Feliks Kralj iz Celovca, drugi Fran Strucelj (Perun), ki je privozil na cilj s težko rano na kolenu.

Našim kolesarjem čestitamo na lepem uspehu in upamo, da bodo pri revanži dirki, ki se bo vršila 1. julija okrog Pohorja, odrezali še boljše.

Tenis

Davis — cup

Felixtowe, 24. junija. Semifinalni boji za Davisov pokal med Anglijo in Italijo, ki so bili danes doigrani, so se končali z zmago Italije 4 : 1.

Praga, 24. junija. Drugi evropski semifinalni boji za Davisov pokal se je tu odigral med Holandsko in Češkoslovaško. Tretji dan tekmovanja je Holandec Timmer porazil češkega prvaka Jana Koželuha 6 : 2, 6 : 2, 6 : 4 (1), odločilno točko za Češko slovaško pa je izvojeval Macenauer, ki je zmagal nad Van Lenepom 6 : 2, 6 : 2, 6 : 2. Češkoslovaška si je s to zmago izvojevala pot v finale, ki ga bo odigrala z Italijo. Zmagovalec v finalu evropske cone bo igral z Ameriko.

Ptice in ribe

Da se ptici radi družijo, je znana stvar. Na enem samem drevesu boš videl na stotine vrabcev. Ves Markov trg v Benetkah je poln golobov, pod slehernim tramov v vasi so lastavičja gnezda, stotine galeblov obletavajo ladjo. Toda najboljše čutič, kako neka sila veže ptice v jate, kadar se jeseni zbirajo, da odlete v južne kraje. Kolektivnost je zanje uprav tipična lastnost.

Tudi nekatere ribe žive v velikih družbah, n. pr. slaniki. Slaniki se često družijo v vlake, ki se raztezajo več kilometrov daleč in široko in čoln, ki zaide med nje, je pogosto v opasnosti, da se ne preobrta. Takrat slanikov ni treba loviti z mrežami, razjemaš jih lahko kar s skledami. Zakaj se

Nagla izsleditev vtihotapljene vlomilca

Ljubljana, 24. junija.

Naše oblasti so dozname že za več primerov, da prehajajo preko italijanske meje v Slovenijo razni sumljivi tipi, ki se pečajo s tihotapstvom ali zasledujejo pri nas razne čudne namene. Med ljudmi, ki begajo iz Italije, je res tudi veliko preganjancev in revežev, ki si skušajo poiskati pri nas potenege kruha. Zalibog pa so med njimi tudi taki elementi, ki imajo v mislih vse druge načrte.

Ljubljanska policija je bila že pred tedni opozorjena, da se je pretihotapila preko meje pri Logatcu nevarna vlomilska tolna, ki bo skoro gotovo skušala v Sloveniji iskati plen. Opozorilo, da so na obiskih tržaški svetrovcu, je odgovarjalo istini in je policija že danes prav po naključju vlovila nekega člana te nevarne družbe.

V znani Orehkovi vinski kleti v Koldvorski ulici se je danes okrog 12.30 pojavil mlad gost. trebušaste postave, ki je nosil s seboj dva velika zavitka. Možak, oblečen v čedno sivo obleko, je naročil vrček piva

Vožnja čez hribe in doline.

tako družijo? Bržčas zato, ker se na ta način lažje ubranijo sovražnikom, ki jim prete v vodi in v zraku.

V severni Sibiriji se mnogo opaza potovanje lososa, ki se družijo v velikanskih množicah. Isto velja za lipana, postvir in sardini. Zanimivo je, kako potuje jegulja. V dobi drštenja potujejo jegulje iz sladkih vod v morje, torej baš obratno kakor losos. Med 12.000 ribjih vrst umreje bitji jegulja najinteresnejša. Pomlad ali malo pred nastopom pomladi se pojavijo na francoskih in angleških obalah v nepreglednih množinah majhne ribe, po velikosti in debelosti ne večje od vžgalice; to so mlade jegulje, ki v milijardah in milijardah potujejo v reke, da tam preživijo svojo mladost. Ker so dobre roparice, si znajo hitro poiskati hrane. Valje temu rasejo le počasni in mijejo cela leta, preden toliko dozore, da nastopijo svoje poslednje potovanje v morja, na kraj drštenja.

»Gliha vkup štrih«

In še mnogo, mnogo drugih živali je, ki se zvešto ravnavo po starem reku: »Gliha vkup štrih«. Individualni iste vrste se družijo v prvi vrsti le instinkta, gotovo pa igra vlogo tudi okolnost, da veljajo za vsako živalsko vrsto posebni življenjski pogoji, ki jim najbolj ustrezajo baš krajji, kjer se zbirajo v trope. In ta nagon je tolikšen, da je n. pr. posamezni golobji par vedno priprav-

Skrivnosti iz živalskega življenja

Takrat, ko je mož prvič ostal pri ženi, da bi videl, kako dete odrasča, ki ga jima je naklonilo božanstvo, takrat se je rodilo ono, kar imenujemo **človeško družbo** ali tudi **»kolektivnega človeka**. Pri živalih je stvar podobna. Mnoge med njimi so spoznale, da tvorita samec in samica dvojico, ki lahko živi v zakonski skupnosti eno sezono pa tudi več, da tvorita potem z mladiči novo rodobno. Poleg teh pojavov ozkega zakonskega življenja se pri nekaterih živalih opaža nagnjenje do tvorjenja večjih družb, kakor pri čebelah, termilcih, ki imajo pravcate države. Razlog: borba za obstanek.

Kako se družijo živali

Zanimivo je, kako se družijo nekatere druge živali. Na primer sloni, ki se v čredah pade skozi gozdove in džungle. Dobe se razni tipi: eni, ki žive vedno skupaj, drugi, ki se družijo v pare le, če jim nagaja ljubezen, in se potem zopet ločijo, in tretji, ki žive izven dobe parjenja v tropah, ločeni po spolu: samci posebej in posebej samice. Ta poslednji način kolektivnega življenja se opaža pri afriškem l pri indijskem slonu. Časih se sicer primeri, da si trope samec in samic skupno poiščejo vode, a ta skup-

Moc ljubezni in sovraštva

Adrijena Lecouvreur

I.
Adrijena Lecouvreur je ena izmed največjih postav francoskega gledališča in ena najnežnejših ljubavnic svoje dobe. V ljubavi kakor v igri je bila fina in globoko čuteča; usojeno ji pa je bilo vzlic temu ali baš zaradi tega kratko življenje, polno neadekvatne slave, a hkrati tudi težke bolesti, ki jo je prenašala z neskončno potrpežljivostjo. Njeno ime je v neolčljivi zvezi s pozorjo in romantičnostjo in božanstvenostjo, njeno življenje pa je simbol presunljive tragike.

V čem je oni tajinstveni čar, ki odseva od te velike igralkice in nedosegljive ljubimke? V njenem tragičnem koncu? Ali pa v njeni vztrajni ljubezni?
V ljubezni kakor v umetnosti je žrtvovala sebe vso s tisto vdanostjo, ki je lastna samo izjemnim bitjem. Njena ljubezen je bila visoko iznad nižjih človeških strasti, bila je čista in neomadeževana v vsem svojem žaru.

Rojena je bila v aprilu 1692 v malem šampanjskem naselju Dameryju. Njen oče je bil siromak klobučar in se je v želji po bogastvu preselil v Pariz. Že v rani mladosti je čutila v sebi nagajenje za pesem in muziko; sleherni priložnosti, ki se ji je nudila, je porabila za recitiranje in deklamiranje.

Že v svojem trinajstem letu je nastopila na odru. Prvi početki so bili težki in neuspešni; saj ni imela ne sredstev ne prilike, da bi se metodično pripravljala na svoj poznejši poklic. Igrala je v gledališčih v Flandriji, v Alzaciji in Loreni in se je kmalu zaljubila v nepomembnega igralca Clavela, ki je o njem mislila, da jo bo oženil. To se pa ni zgodilo in vsa razočarana se je predala nekemu lepemu častniku pikardijskega polka, ki se je smrtno zaljubil v mlado umetnico. Bilo ji je takrat jedva osemnajst let.

Ni trajalo dolgo in se je tudi ona zaljubila v častnika. Bila je srečna, presrečna; toda lepi kapetan je že čez leto dni umrl in ostavljal obupano vdovo. V tugi za nesrečnim soprogom se ji je mahoma zahotelo lastnega doma in intimnega zakonskega življenja.

in sklenila je sama pri sebi, da prosi prvega, ki bi z njo imela otroka, da jo vzame za ženo — takrat je bilo njeno ime že slavno. Ni ji bilo težko, dobiti ljubimca; ali nevednež ni znal ceniti sreče, ki se mu je ponujala, in je njeno prošnjo odklonil.

In tedaj je storila nepremišljenost, da je uslišala vztrajne prošnje grofa Klinglignyja; že po dveh letih jo je na zahtevo svojih roditeljev ostavil in zopet je ostala sama s svojim detetom.

Leta 1717 je bila Adrijena z vsemi častmi sprejeta v pariško Académie Française, kjer je prvič nastopila v vlogi Elektre v Crébillonovi tragediji. Doživela je velikanski triumf. Proglasili so jo za največjo igralko, kar jih je rodila Francija. Na drugi strani pa se je pariški družbi priljubila tudi njena skromnost, gracijoznost in sramežljivost, ki je bila v živem nasprotju z dobo, v kateri je živevala. Zato so jo zelo radi videli v aristokratskih salonih in so jo vabili na vse prireditve.

(Nadaljevanje v prihodnjem «Ponedeljku»)

Rod ljudožrcev in moških postopačev

Na otoku Sumatri živi ljudstvo Batakov, ki pripadajo malajskemu plemenu. Ta rod živi v gosto pogozdovanih predelih in se na vso moč brani pred belokožci, ki prinašajo v njihovo primitivno življenje samo pogubo. »Civilizacija in kultura«, ki jih sezeneja v prvi vrsti z žganjem in kožnimi boleznimi, odločno odklanjajo. Nezaupljivi so do slehernega belca, ki bi se hotel naseliti med njimi, da bi proučeval način njihovega življenja in njih običaje.

Vendar se je posrečilo nekaterim Angležem, da so se po dolgem prigovarjanju naselili med njimi. Rod prebiva v kolibah, stoječih na bambusovem trstju. Bivališča spominjajo v marsičem na stavbe na kolenh, katerih ostanki so se našli tudi na Ljubljanskem barju. Kolibe obdajajo globoki jarki, v katerih je voda. Tudi nekakšne obrambne zidove postavljajo, da jih ščitijo pred napadi sovražnikov.

Obлека Batakov je prav skromna. Ovi- jajo se z nekakšnim platnom, katerega izdelujejo sami. Zgornji del života je nag, pokriti so samo od pasa do kolien.

Zivljenje Batakov je zadrženo. Kolibe so zelo velike in v njih živi čisto 10 do 12 družin pod eno streho. Pomešana sta oba spola, samo odrasli neoznjeni moške nimajo v tako skupnem bivališču ne prostora ne dostopa. Družinska bivališča so zanje nedotakljiva svetost.

Bataki so posebne vrste lenuhi. Zivijo od riža, polja pa obdelujejo ženske mesto moških. Moške postopajo. Za to pa jim nalagajo običaji in tradicije dolžnost občevanja z duhovi. Sploh igrajo duhovi veliko in pomembno vlogo v življenju tega naroda. Vse kar živi, se razvija in raste, vse kar se giblje je v zvezi z duhovi. Duhovi pa so dveh vrst, dobri in slabi. Dolžnost moških je, krotiti slabe duhove ter jih navajati k dobremu. Če se vseli v hišo ali družino zel duh, ga je treba izgnati, kar se zgodi navadno z velikim truščem v navzočnosti zaklinjača in čarovnika. Čarovnik uporablja za izganjanje duhov posebno palčico, ki imajo zgoraj izrezljani glavi, predstavljajoči sestro in brata. Ta dvojica je simbol ljubezni, ki preмага vse zlobne duhove. Bataki verujejo, da ima taka palica čarobno moč in da lahko stori kar hoče. Kjer se pojavi, dobi oblast nad hudobnim duhom.

Izganjanje duhov ni tako enostavno in zahteva težkih žrtev. Hiša, v kateri se je naselil hudič, mora žrtvovati 8-letnega dečka. Tega zakopljejo do vratu v zemljo. Ušesa in nos mu zamaže s nekakšnim kitom, da more dihati samo skozi usta. Sladnjič zvari čarovnik, ki pred tem opravi neke obredne plese, svinec, katerega vlije v vrelem in tekočem stanju žrtvi v usta. Deček v strašnih mukah izdihne, nakar proglasi čarovnik, da je hudobni duh izgnan, domačini pa odrežejo žrtvi glavo, odžagajo vrh lobanje, v kateri je tičal zlobni duh, in jo shranijo za dokaz, da hudiča ni več.

Bataki pa imajo še druge čudne običaje. Kadar dozori mladenič ali dekletko za ženitev ali moštitev, odpilijo posebni veščaki moškemu in ženski zobe prav do dlesna. Četjusti se zaradi tega znatno stisnejo. Poznavalci razmer med Bataki trde, da je po taki proceduri jedva spoznati žene, ki so bile prej čestokrat prav lepa dekleta. Tudi ta proces je v zvezi z duhovi.

Sploh imajo Bataki izredno veliko število duhov, in v primeri z njimi je celo veliki duh, ki predstavlja nekakega boga, maj-

hen in ničev. Ta veliki duh je vladar nad dušo. On jo pošlje na zemljo, da se včloveži in nadaljuje svojo usodo. Duša potemtakem ni samostojna, marveč je samo orodje, katero so določene naloge že takoj ko se pojavi v človeškem telesu. Da se obvaruje pogube, mora gasiti svojo željo s človeško krvjo. Bataki imajo torej, veliko nagnenje k kanibalizmu, čeprav so pod vplivom Evropecev v glavnem že opustili ljudožrstvo, ki je bilo prej pri njih vsakdanji dogodek.

Ako še ne veš

Osepnice

Kadar si je otrok nalezl osepnice, poteče včasih petnajst dni, preden se pokažejo nedvomljivi znaki — izpuščaji. V tej dobi pa je dete že nevarno za svojo sosesko. Kako spoznati v sumljivih primerih, je-li res okuženo? Godlewski nam odgovarja tako: Rožič ali kupico staviš osumljenemu kamorkoli na telo. Mimogrede se pojavi na tistem mestu lahna erupcija. Takšna ugotovitev je pomembna zlasti po gostih naseljih.

Zoper komarje

Le Dimanche Illustré priporoča kot edino učinkovit pomoček proti komarjem: luk. Z listi te rastline, ki se ponekod zove luk-kek, drobno krali por, si natreš obraz in roke. Sredstvo je poceni in preprosto, čeprav ne posebno prijetno. V naših krajih imamo ponekod ob močvirjih ta zopni mrčes, n. pr. v Dalmaciji, Makedoniji, okoli Mostara (popadači ali papatači), pa tudi Sloveniji na brez komarcev in mešic, n. pr. Celje. Za naše barjane pa je nedosegljiv še neki drugi lek: imeti v sobi pozanek rastline eucalyptus globulus, ki je doma v Tasmaniji in Avstraliji, odkoder so ga presadili tudi v Alžirijo in južno Francijo.

Kako pregnati ose od izložb

Sadjarji in sladčičarji najlaglje prepodé vsiljive ose s svojih stojnic ali izložnic, ako razpostavimo vmes nekaj krožnikov, vsebujočih mešanico iz enakih delov lavorovega olja in praška od lopatice (alofie).

Lepa misel

Odbor za pobiranje sušice je na Francoskem izdal posebne znamke. Od 1. dec. 1927. do 5. jan. 1928. se jih je prodalo 138 milijonov. Čistega dobička je 12.500.000 frankov.

Mama, mama, Slavko stoji pri severnih medvedih! Kako se bo zopet prehladil!

Čudna zgodba

Ivan Dobravec

VII.

Ko sem bil že blizu doma, je ona čudna, nejasna slutnja, ki je ostala v moji duši kljub vsej radosti, da jo vidim že čez par ur, dobila naenkrat tako jasno obliko, da so mi pred njeno jasnostjo klecnila kolena in sem obstal kakor pri bit sredi ceste.

Čudil sem se in si očitil, kako je mogoče, da nisem takoj pomislil na možnost Julijevega maščevanja, ki je vendar tako očito, da je izključen vsak dvom.

In jaz, bedak, sem blodil okoli kakor dvajsetletni zaljubljenec, ki nima poguma, da bi stopil pred dekletko, kakor hitro vidi v njeni družbi mladega moškega, ki je v njegovih zaljubljenih možganih seveda opasen tekmovalc z vsemi prednostmi, ki jih iščejo ženske pri moških!

Sram me je bilo in čutil sem se tako majhnega, tako nevredega in ponižanega, da bi najrajši objel in poljubil starega, raztrganega siromaka, ki se mi je ponižno bližal z nastavljenim klobukom

in me prosil v imenu božjem za majhen dar.

Siromakova zahvala, izražena v tisočkrat izrečeni objubi, da bo dobri Bog odvrnil od mene vse nesreče, mi je odmevala v ušesih še dolgo potem, ko sem krenil s ceste, ki vodi k mojemu domu, v mesto z namenom, da čimprej odkrijem Julijev zločin in da rešim Lijo, ako ni že prepozno.

Misel, da sem zapravil toliko časa, je padla na mojo vest kakor ogromna skala, ki je ne more odvaliti nobena sila.

Kako zelo sem se motil o Juliju! Smatral sem njegovo početje za bedasto ljubosumnost, za otročje maščevanje moža, ki hoče kljubovati vsem dejstvom, ko vidi, da je prišel zanj začetek onega konca, ki pomeni neizogibno razpoteje v ljubezni prevarana ženske. Ni ljubezen, kar navidezno približuje moškega ženski, kadar sprevi moški, da ženska, ki ga je nekoč ljubila, ne čuti zanj več ničesar v svojem srcu. Kar vodi moškega v Julijevem položaju, je maščevalnost in dostikrat tudi zavist.

Vse pa je navadno tako otročje, in za ženske tako smešno, da niti najmanje ne mislijo na možnost resnih ovir njihovih novi sreči.

Po tem splošnem pravilu — sankcioniranem po nštetihi primerih v sodobnem življenju — sem sodil tudi Julija, ki je bil zame vedno najsplošnejši človek v vsem. V ljubezni še celo. Tako sem ga sodil vedno. Zlasti po dogodkih v zadnjih dveh dneh oziroma nočeh.

Zato sem bil miren zase in za Lijo. Zase že zato, ker mi je bila vest čista, za Lijo pa sem vedel, da je kljub svoji posebni izjemi med ženskami, vendarle ženska, ki si ne otežuje srca s takimi otročarijami, kakor so bili Julijeve nastopi.

In vendar, kako silno sem se motil! Naenkrat sem videl vse Julijevo početje v drugi luči, ki je namah razjasnila ne samo njegove zločinske namere, temveč tudi vso zagonetnost Lijine sobe po mojem nočnem obisku.

Lija — žrtev njegove podivjane maščevalnosti? Ali celo njegove skesane ljubezni? Julij — zločinec?

Grozne misli in vendar tako jasne, da je vse drugo izključeno.

Zato je prišel pozno v noč in zahteval pogovor z njo brez vsake priče! Njegovo namero je moja, zanj brezdvomno nepričakovana prisotnost le še bolj in

morda odločilno ojeklenila in v usodnem trenutku sprožila v grozno dejanje! Le kako, da nihče v vili ni slišal? Kako? Najbrže je vse dobro premislil in zamenjal samokres z nožem! Strašno!

Seveda, sicer bi bili slišali! Moral je izvršiti zločin bliskovito in uboga Lija je padla, prebodena naravnost v srce, neslišno za sostanovalce na divan. Strašno, strašno!

Samo tako je moralo biti. Zato taka smrtna tišina v njeni sobi. In to tišina, posečeno po njeni nedolžni smrti, sem oncestljal jaz! Vrgel sem kamenček skozi okno, da jo priključim, pa sem zadel svetliko in tako ugasnil luč, ki je gorela nad njenim mučeniškim truplom!

In on — zločinec je pobegnil in se skrival pred lastnim zločinom!

Kako prav sem mislil, ko sem si očitil, da sem prišel prepozno! Prokleta družba! Zakaj sem sedel v kavarni in poslušal kalno besedičenje žurnalista Vode!

Kriv sem njene smrti in Julijevega zločina! Moral bi se vrniti, kakor je rekla in — Julij...

Da, Julij je zločinec! Zločinec, ki beži

ZA KOPALNO SEZIJU

A. SINKOVEC
MAR. K. SOSS

EAU de BOTOT

Edina voda za usta, ki je na Pariški zdravniški akademiji priznana

Higijensko antiseptična VODA ZA USTA Botot

najbolje sredstvo za osveževanje ust, osobito prijetno poleti.

Znižane cene

Zahtevajte Botot milo za zobe in pasto za zobe.

Ta stroj

«Triumph» nadkrijuje radi svoje eksaktnosti, trpežnosti, prožnosti, gladkem in sigurnem teku najpripravnejše razsvitve črke vse dosedanje stroje. — Poštna dirkalnica v Berlinu je kupila 500 «Triumph» strojev (model 10). — Glavno zastopstvo za Slovenijo:

Ludovik Žitnik
meh. delavnica v Ljubljani Kolodvorska ul. 26. Sprejemanje specialno popraviljanje pisalne stroje — V zalogi barvni trakovi, ogljeni papir, papir, svitki itd.

Lisičje, polhove kože

in vse druge od divjačine kupuje in saneljivo dobrih jlača D Zdravil, Ljubljana Florjanska ulica št 6

ZELO ZNIZANE CENE!

Dvokolesa, novi modeli 1928, motorji, otroški in igraški vozički, najnovejši šivalni stroji in umevniški Michelin Poseben oddelek za popolno popravilo, emajljanje in ponikanje dvokoles in otroških vozičkov, šivalnih strojev itd. Prodaja na obroke. — Ilustrovani ceniki franco.

»TRIBUNA« P. B. L.
tovarna dvokoles in otroških vozičkov. Ljubljana, Karlovska cesta šte 4.

Tanja

Pogreb se bo vršil iz kapelice pokopališča na Pobrežju v torek 26. t. m. ob 4. popoldne.

Maribor, dne 23. junija 1928.

Zaljučni rodbini dr. Rosinova, Stergerjeva in sorodniki.

brez posebnega naznanila.

ZADRUŽNA HRANILNICA

reg. pos. in gosp. zadruga z o. z. v LJUBLJANI, Sv. Petra cesta 19

Podeljuje vsakovrtno kredite, eskomтира menice, inkasira fakture ter izvršuje razen deviznih in valutnih vse v bančno stroko spada oče posle

Sprejema hranilne vloge na knjižice ali v tekočem računu ter jih obrestuje po dogovoru najugodnejše.

Kot pooblaščen prodajalec srečk Drzavne razredne loterije vodi poseben oddelek za njih prodajo, poleg tega prodaja tudi srečke Ratne čete na obroke pod zelo ugodnimi pogoji.

Izdaja za konzorcij «Jutra» Adolf Ribnikar, urejuje Ivan Podržaj, tiska «Narodna tiskarna d. o. o.», njen predstavnik Fran Jezeršek, vsi v Ljubljani.